

92 S. AUGUSTINI EPISCOPI BREVICULUS, ETC.
scripsit quam rursus intromissis partibus recitavit, qua
complexus est omnia quæ de proluxa trium dierum ac-
tione potuit recordari. In quibus quædam non eo ordine
quo gesta sunt commemoravit, omnia tamen veraciter
posuit, confutatos a Catholicis Donatistas omnium do-
cumentorum manifestatione pronuntians.

S. AUR. AUGUSTINI
HIPPONENSIS EPISCOPI
AD DONATISTAS
POST COLLATIONEM

LIBER UNUS¹.

*Ipsos Donatianæ partis laicos monet Augustinus, ne ul-
terius seducantur a suis episcopis, quos jam esse in
Collatione apud Carthaginem habita, propriis suis
verbis ac sententiis prolatisque per eosdem ipsos docu-
mentis confutatos, Gesta commonstrant. Horum vanas
adversus Collationis ejusdem judicium calumnias di-
luit, scripta ab iis quædam post Collationem in vulgus
sparsa examinans obiter et refellens.*

I. QUID adhuc, Donatistæ, seducimini ab episcopis
vestris; quorum fallaces tenebræ clara luce discussæ
sunt; quorum apparuit error, quorum pertinacia superata
est? Quid adhuc vobis jactant vana mendacia? Quid
adhuc creditis hominibus victis? Cum vobis dicunt, ju-
dicem præmio fuisse corruptum, quid novum faciunt?
Quid aliud omnes victi facere consuerunt, qui veritati
consentire nolunt, nisi ut de judicis iniquitate mentiantur?
Quærite ab eis, et ad hoc primum vobis respondeant, si

¹ Scriptus anno 412. — Vide *Retract.* lib. II, cap. 40.

possunt, quare ausi sunt venire Carthaginem, et in unum locum nobiscum Collationis gratia convenire? Jam ante aliquot annos conveneramus eos publice, ut nobis conferentibus veritas appareret, et dissensio, quæ nos dividit, de medio tolleretur. Sed ipsam veritatem refugientes, actis responderunt: « Indignum est, ut in unum conveniant filii martyrum et progenies traditorum. » Quare ergo modo nobiscum convenire voluerunt? Puto quod non facerent quod eis videbatur indignum, nisi nos cognoscerent non esse progeniem traditorum. Aut certe ipsi vobis respondeant, quare dixerunt: « Indignum est ut in unum conveniant filii martyrum et progenies traditorum, » et in unum nobiscum postea convenerunt. Quæ res eos coëgit facere quod indignum est? Non enim ligati adducti sunt, sed omnino liberi convenerunt. Si dixerint, quia jusserat Imperator: ergo tunc faciunt quod indignum est, quando jusserit Imperator? Quid ergo irascuntur nescio quibus traditoribus ad causam nostram non pertinentibus? Codices enim Dominicis persecutoribus dare, utique indignum est: quod cum fecit traditor, non habet crimen, quia jusserat Imperator. Hoc dicimus, non secundum veritatem, sed secundum ipsorum perversitatem. Ipsi enim dixerunt: publica gesta proclamant, apud acta dixerunt. Non quilibet ignotus, sed Carthaginensis episcopus eorum Primianus hoc dixit. Primianus hoc scriptum magistratui Carthagini dedit, et a diacono suo dicendum apud acta mandavit: « Indignum est ut in unum conveniant filii martyrum et progenies traditorum. » Ecce convenimus in unum, quid ad ista respondent? Si dicunt, non est indignum: quare mentiti sunt, quando indignum esse dixerunt? Si dicunt, indignum est: quod indignum est quare fecerunt? Uno modo se poterunt asserere, quod indignum est non fecisse, et in illis Primiani verbis non

fuisse, mentitos, si dicant, Indignum est quidem ut in unum conveniant filii martyrum et progenies traditorum, sed nos ideo vobiscum in unum convenimus, quia cognovimus vos non esse progeniem traditorum. Quod si ita est, quare nobis jam convenientes in unum, ipsas calumnias objecerunt, nisi forte ut etiam nos eos cognosceremus non esse filios martyrum? Martyres enim testes dicuntur, testes autem Christi, veri testes sunt. Isti autem falsi testes inventi sunt, qui traditionis crimina et aliena aliis objecerunt, et nec ipsa probare potuerunt.

II. Quid adhuc attenditis humana mendacia, et divina testimonia non attenditis? Quid adhuc victis hominibus creditis, et veritati quæ nunquam est victa non creditis? Veritas enim Dei, sicut in ipsa etiam Collatione probavimus, perhibuit testimonium Ecclesiæ suæ per multa documenta Scripturarum sanctarum, per propheticas et evangelicas litteras: et locus designatus est, unde Christi Ecclesia fuerat inceptura; et fines terræ, quo usque fuerat perventura. Per omnes gentes futuram Ecclesiam suam Dominus dicit, incipientem ab Jerusalem¹. Divina lectio recitatur, quemadmodum cœperit ab Jerusalem, ubi primum congregatis fidelibus missus est de cœlo Spiritus sanctus². Divinæ lectiones recitantur, quemadmodum se ab Jerusalem per vicina et longinqua diffuderit. Expressa sunt nomina locorum, manifestata sunt nomina civitatum, in quibus Ecclesia Christi Apostolico labore fundata est. Quæ loca et civitates etiam epistolas ab Apostolis accipere meruerunt: quas Epistolas et ipsi in vestris congregationibus legunt, et tamen non communicant eorum locorum et civitatum Ecclesiis, quæ ipsas Epistolas accipere meruerunt, objicientes eis nescio quæ crimina Afrorum, quod eorum contagione perierint; cum ipsi dixerint in

¹ Luc. xxiv, 47. — ² Act. ii, 1.

hac ipsa Collatione, quam modo Carthagini habuimus : « Quod nec causæ causa, nec personæ persona præjudicat. »

III. Tunc autem hoc dixerunt, quando eis diximus : Concilium quod contra Cæcilianum profertis, sic non obest absentem Cæciliano, quemadmodum concilium quod in causa Maximiani factum est, ubi damnatus est Primianus, non obest absentem Primiano. Protulerunt enim ibi septuaginta et quod excurrit episcopos, qui absentem damnaverunt Cæcilianum, cum proferantur plus minus centum episcopi partis ipsorum, qui damnaverant absentem Primianum. Quia ergo diximus, eis sicut illud non obesse Cæciliano, quemadmodum hoc non obest Primiano, quoniam contra absentes facta sunt ambo concilia : continuo non inuenientes quæ responderent, et horribiles angustias passi, dixerunt : « Nec causam causæ, nec personam præjudicare personæ : » quod adversus omnes humanas calumnias in ore habet catholica Ecclesia, nunc autem multo fortius multoque liberius, quando id quod semper veritas tenuit, etiam inimicorum confessio confirmavit. Quis ergo sine tristitia perferat gravi? Quis gemitum cohibeat? Quis non in lacrymas et in vocem doloris erumpat, qui hoc digne consideraverit? Ecce ut ab episcopis partis Donati damnatus Primianus non amittat episcopatum, aut ut Primianus non damnatus non inquietet partem Donati, nec causæ causa, nec personæ persona præjudicat : ut autem Cæcilianus, quem absentem inimici similiter damnaverunt, non deputetur episcopus, et contamine omnes christianas gentes usque ad terminos terræ, et causæ causa, et personæ persona præjudicat.

IV. Sed voce ipsius unitatis clament Ecclesiæ Ponti, Bithyniæ, Asiæ, Cappadociæ, cæterarumque orienta-

lium regionum, ad quas beatus Petrus apostolus scribit : O pars Donati, non novimus quid dicatis, quare nobis non communicatis¹? Si Cæcilianus mali aliquid fecit, quod nobis non probatum est nec demonstratum, tamen si mali aliquid fecit, quare nobis præjudicat? Si nos audire non vultis, vos ipsos audite dicentes : « Nec causæ causa, nec personæ persona præjudicat. » An usque adeo potest vestra perversitas, ut hæc verba valeant ne vobis præjudicet Primianus, et hæc verba non valeant ut nobis præjudicet Cæcilianus? Clament etiam similiter Ecclesiæ orientales septem ad quas scribit apostolus Joannes, Ephesi, Smyrnæ, Thyatiræ, Sardis, Philadelphiæ, Laodiciæ, Pergami²; et dicant : Quid vobis fecimus, fratres, qui potius Donati quam nostræ communionis esse voluistis? Si Cæcilianus peccavit, quamvis et ipsius crimen non potuistis ostendere, quia sicut Primianus vester, sic absens etiam iste damnatus est : verumtamen qualiscumque ille fuerit, nos vobis quid fecimus? Quare Christiani cum Christianis pacem habere non vultis? Quare in nobis communia sacramenta rescinditis? Quid vobis fecimus? Quare Primiani causa non præjudicat parti Donati, nisi quia verum est quod dixistis : « Nec causæ causa, nec personæ persona præjudicat? » Quare ergo causa Cæciliani præjudicat hæreditati Christi, in qua sumus Apostolorum labore plantati? Ad unam nostrum scribit apostolus Joannes, quod habeat pauca nomina in Sardis³, eorum qui non inquinaverunt vestimenta sua; nec tamen ab eis qui in ipsa Ecclesia immundi fuerunt, illorum paucorum vestimenta polluta sunt : quoniam verum est quod dixistis nec causam causæ, nec personam præjudicare personæ. Quomodo ergo potest causa et persona Cæciliani præjudicare nobis? Aut si non præjudi-

¹ 1 Petr. I, 11. — ² Apoc. I, 11. — ³ Id. III, 4.

cat, quare separamini a nobis? Dicant etiam Ecclesiae ad quas Paulus apostolus scribit; Romanorum, Corinthiorum, Philippensium, Colossensium, Thessalonicensium; nam de Galatia et Epheso supra jam dictum est: dicant ergo et istae, Litteras ad nos datas, fratres, quotidie legitis, qui vultis adhuc esse de parte Donati. In ipsis Epistolis per nomen pacis nos Apostolus salutavit, dicens: «Gratia vobis et pax a Deo Patre et Domino Jesu Christo.» Quare pacem in nostris Epistolis legendo didicistis, et eam nobiscum tenere nolulistis? In tam longinquis terris trans mare positis Afrum nobis objicitis Cæcilianum: certe verum est quod dixistis: «Nec causae causa praejudicat, nec personae persona.» Quae est ista privata et peculiaris sanctificatio, qua vobis licet ut Afrae parti Donati causa non praejudicet Afri Primiani, nec personae Primiani Carthaginensis praejudicet persona Mustitani Feliciani, et ad nos Africana praejudicia tam longe mittantur ut praejudicet causa Cæciliani?

V. Dicat etiam catholica ecclesia in ipsa Africa constituta et per pacem atque unitatem Christi illis omnibus communiione copulata: dicat etiam ipsa, Nec mihi Cæciliani causa praejudicat, contra quem absentem septuaginta episcoporum est prolata sententia; quia non praejudicat Ecclesiae quae toto orbe diffunditur in cujus communiione permaneo: aut certe praejudicet parti Donati causa Primiani, quem sui collegae similiter absentem numerosiore concilio damnaverunt. Si autem ideo non praejudicat, quia nec causa causae, nec persona personae, multo magis servanda est ista justitia erga unitatem catholicam Christi, si eam servari erga se postulat pars Donati. Hoc Ecclesia catholica in Africa constituta proclamat: O pars Donati, tu ista verba dixisti, tu ista verba tua recognovisti, tu istis verbis etiam subscripsisti, «Nec

causa causae, nec persona personae praejudicat.» Ego inter spiritus olim requiescentium recito Cæcilianum, tu adhuc vides et tecum habes in corpore Felicianum, a quo damnatus est Primianus. In ipsa Primiani causa Felicianum damnasti, et eum postea sicut erat, episcopum Primiano tibi que sociasti. Si tantum valet quod nec causa causae praejudicat, nec persona personae, ut tibi non praejudicet hodie tecum viventis communiio Feliciani, mihi quomodo praejudicat olim defuncti memoria Cæciliani?

VI. Quid ad ista respondent, qui vobis adhuc jactant inania, et suae salutis, si non se correxerint, nocitura mendacia? Quid adhuc dicunt nos judicem corrupisse, ut pro nobis sententia proferretur? Numquid et tanti apud vos meriti¹ episcopum praeclarissimum defensorem corrupimus, ut pro nobis talia loqueretur? Hoc enim agebamus omnibus viribus, hoc instabamus, ut Cæciliani causa atque persona, qualiscumque ille fuerit, ad causam et personam Ecclesiae, quam Deus suis sanctis testimoniis roboravit, non pertinere ostenderetur. Hoc agebamus etiam similitudinibus Evangelicis, ut causa et persona zizaniorum non praejudicaret causae et personae tritici, quamvis in eodem agro eadem pluvia simul crescerent usque ad messem, quando separari oporteret: ut causa et persona paleae non praejudicaret personae frumenti, quamvis in eadem area simul triturerentur, donec novissima ventilatione separarentur: ut causa et persona hoedorum non praejudicaret causae et personae ovium, quamvis communibus pascuis utraque pecora permixta serventur, donec a pastore summo, in iudicio novissimo, alii ad sinistram, alii ad dexteram segregentur: ut causa et persona piscium malorum non praejudicaret causae et personae piscium bonorum, quamvis intra ea-

¹ Indicare videtur Emeritum.

dem retia tenerentur in extremo littore separandi, hoc est, in fine maris, quod significat finem sæculi. Quibus parabolis et figuris Ecclesia prænuntiata est usque ad finem sæculi bonos et malos simul habitura¹, ita ut mali bonis obesse non possint, cum vel ignorantur, vel pro pace et tranquillitate Ecclesiæ tolerantur, si eos prodi aut accusari non oportuerit, aut aliis bonis non potuerint demonstrari: ita sane ut nec emendationis vigilantia quiescat, corripiendo, degradando, excommunicando, cæterisque coërcitionibus licitis atque concessis, quæ salvæ unitatis pace in Ecclesia quotidie fiunt secundum præceptum Apostolicum charitate servata, qui dixit: « Si » quis autem non obaudit verbo nostro per Epistolam, » hunc notate, et nolite commisceri cum eo, ut erubescat, » et non ut inimicum existimetis, sed corripite ut fratrem². » Sic enim et disciplina servat patientiam, et patientia temperat disciplinam; et utrumque refertur ad charitatem, ne forte aut indisciplina patientia foveat iniquitatem, aut impatiens disciplina dissipet unitatem.

VII. Ista cum fiunt a bonis, non inquinantur a malis; quia nec eorum peccatis consentiendo communicant, et ab eis, et si non corporali segregatione, tamen spiritali vitæ dissimilitudine et morum diversitate discedunt, eo modo obedientes præcepto Dominico quo ait: « Discedite inde, et immundum ne tetigeritis³. » Nam qui hoc non spiritaliter observandum putant, arrogantia vanitatis in illud incidunt quod per eundem Prophetam Dominus detestatur dicens: « Qui dicunt, noli me tangere, quoniam mundus sum⁴, » hic fumus indignationis meæ. Hoc episcopi vestri faciendum putaverunt, quando utrisque nostrum a iudice oblato consessu, nobis-

¹ Matth. XIII, 49. — ² 2 Thess. III, 14. — ³ Isai. LII, 11. — ⁴ Id. LXV, 3.

cum sedere noluerunt, dicentes scriptum sibi esse, ne cum talibus sedeant, illud utique non spiritaliter, sed carnaliter intelligentes quod in Psalmo positum est: « Et » cum impiis non sedebo¹: » et tamen fecerunt quod in eodem ipso loco Psalmi pariter prohibetur. Nam ibi dicit Propheta: « Et cum iniqua gerentibus non introibo². » Si ergo quia nos iniquos vel noverant vel putabant, ideo nobiscum sedere noluerunt, quare, quod similiter prohibetur nobiscum introierunt, ex parte sancti, ex parte polluti: nisi quia Scripturas sanctas non intelligendo et carnaliter sapiendo ipsam unitatem dissipaverunt?

VIII. Non itaque polluunt mali bonos in eodem agro, in eadem area, in eisdem pascuis, in eisdem retibus constituti; quia non eis communicant boni, sed altari et sacramentis Dei. Communicant autem malis, qui consentiunt factis malorum. Scriptum est enim: Non solum qui faciunt ea, verum etiam qui consentiunt facientibus³. Cum vero mali pacis conservandæ necessitate tolerantur, non iniquitatis communicandæ societate appetuntur, ut cum zizaniis triticum suavem pluviam pariter bibat, servet tamen ubertatem suam, nec convertatur in zizaniorum sterilitatem, sed utrumque simul usque ad messem crescat, ne forte cum colliguntur zizania⁴, eradicetur simul et triticum, nullam cum bonis habent mali participationem salutis vel perditionis. « Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate⁵? » Nullam cum bonis habent mali societatem regni, aut ignis æterni. Quæ enim societas luci ad tenebras? Non habent mali cum bonis consonantiam vitæ ac voluntatis. Quæ enim consonantia Christi ad Belial? Non habent boni cum malis partem, nec in pœna criminis nec in præmio pietatis. Quæ enim

¹ Psal. XXV, 5. — ² Ibid. 4. — ³ Rom. I, 32. — ⁴ Matth. XIII, 29. — ⁵ 2 Cor. VI, 14.

pars fideli cum infideli? Et cum intra eadem retia donec ad littus perveniant, pariter divina sacramenta percipiunt, isti sociantur, illi dissociantur; isti consonant, illi dissonant; isti habent partem cum misericordia, illi cum iudicio: quoniam misericordiam et iudicium cantat Ecclesia Domino¹: et qui manducat indigne, iudicium non alteri, sed sibi manducat². De ipso quippe pane, et de ipsa Dominica manu et Judas partem, et Petrus accepit: et tamen quæ societas, quæ consonantia, quæ pars Petro cum Juda? Quoniam nec causa causæ præjudicat, nec persona personæ.

IX. Sive ergo exeant, de quibus scriptum est: « Ex » nobis exierunt, sed non erant ex nobis³: » sive intus esse videantur, de quibus beatus Cyprianus apertissime loquitur, dicens: Nam etsi videntur in Ecclesia esse zizania, non tamen impediri debet aut fides aut charitas nostra, ut quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus. Quibus verbis episcopi vestri nihil omnino ausi sunt respondere, quamvis diu frustra contenderent: « Quod non in Ecclesia prædicta sint futura zizania, quia dixit Dominus, Ager est hic mundus: nec dixit: Ager est Ecclesia⁴. » Nos autem mundum pro Ecclesiæ significatione positum dicebamus, sicut etiam Cyprianus intellexit, quia per totum mundum futura præfigurabatur Ecclesia. Unde illi dicebant: » Mundum semper in malam significationem positum: » et testimonia de Scripturis dabant, quia scriptum est: « Si quis dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo⁵: » et cætera talia. Nos vero non solum in malam, sed etiam in bonam significationem mundum in Scripturis positum respondebamus, et commemorabamus inter alia etiam

¹ Psal. c, 1. — ² 1 Cor. xi, 29. — ³ 1 Joán. ii, 19. — ⁴ Matth. xiiii, 38. — ⁵ 1 Joán. ii, 15.

illud quod scriptum est: « Deus erat in Christo mundum » reconcilians sibi¹: » qui utique non sibi reconciliat nisi Ecclesiam. Sive ergo exeant mali, sive intus vel ignorantur, vel videantur, hoc agit misericordia et justitia Dei, ut sibi ad mala non consentientibus bonis mali non obsint, sed utrique propriam sarcinam portent: ut nec filius accipiat peccata patris, nisi eum fuerit in malis imitatus; sed anima quæ peccaverit, ipsa moriatur². Cum ergo quisque malis consentit ad malum, jam unam causam habet cum eis, et totius societatis malorum fit una persona: ac per hoc cum simul pereunt simulque damnantur, causa sua et persona sua cuique præjudicat, non aliena. Cum vero boni et mali idem verbum Dei simul audiunt, et simul Dei sacramenta percipiunt, et tamen dissimiles habent actuum suorum causas, et dissimiles gerunt voluntatis diversitate personas, eundem cibum sanctum aliis manducantibus digne, aliis indigne, nec causa causæ præjudicat, nec persona personæ.

X. Ac per quod quæcumque testimonia divinarum Scripturarum episcopi vestri commemorare potuerunt, quibus ab omni malorum hominum permixtione pura prænuntiabatur Ecclesia, non qualis nunc est illis testimoniis prænuntiabatur, sed qualis post istam mortalitatem in vita æterna futura est. Et quæcumque testimonia Scripturarum posuerunt de filiis, quos merito parentum imitando malitiam, unam cum eis causam habere voluerunt: quod non intelligentes divina testimonia secum pugnare cogebant, nec utrasque voces Dei pro diversitate temporum, causarum, personarumque distinguentes in concordiam redigebant, sed sicut contra nos ipsi, ita etiam volebant inter se ipsa divina documenta pugnare. Nec mirum si pacem Scripturæ Dei non intel-

¹ 2 Cor. v, 19. — ² Ezech. xviii, 4.

ligeant, qui pacem cum ejus Ecclesia non habebant.

XI. Nos autem utraque accipientes testimonia, demonstrabamus utrorumque concordiam. Nam et illud accipiebamus, quod in suis litteris commemoraverunt Ecclesiae dictum esse: «Nec adjiciet ultra per te transire» incircumcिसus et immundus¹: » et illud quod scriptum est: «Sinite utraque crescere usque ad messem²: » sed hoc esse in agro, illud futurum in horreo. Denique et ipsi qui diu contenderunt, dicentes: «Zizania quae cum cum tritico simul crescere usque ad messem permissa sunt, non in Ecclesia, sed in mundo esse,» contra intellectum martyris Cypriani, qui dixit: «Et si videntur in Ecclesia esse zizania, non tamen impediri debet aut fides, aut charitas nostra, ut quoniam zizania esse in Ecclesia cernimus, ipsi de Ecclesia recedamus³.» Et nolentes consentire mundi nomine Ecclesiam posse significari, contra verba Apostoli qui dixit: «Deus erat in Christo mundum» reconcilians sibi⁴: » et contra ipsius verba Domini qui dixit: «Non venit Filius hominis ut judicet mundum,» sed ut salvetur mundus per ipsum⁵: » neque enim reconciliari Deo et salvari per ipsum mundus potest, nisi mundi nomine intelligatur Ecclesia, quae sola per eum Deo reconciliata salvatur: tamen in illa similitudine quam ex Evangelio commemoravimus, quod et boni et mali pisces⁶, quo usque in littore, hoc est, in fine saeculi separantur, intra eadem permixti retia continentur, victi evidentia veritatis malos in Ecclesia usque in finem saeculi permixtos esse confessi sunt; sed eos occultos esse dixerunt, quoniam sic a sacerdotibus ignorantur, quemadmodum pisces intra retia cum adhuc in mari sunt, a piscatoribus intra retia non videntur. Quomodo ergo tes-

¹ Isaï. lvi, 1. — ² Matth. xiii, 30. — ³ Epist. ad Max. — ⁴ 2 Cor. v, 19. — ⁵ Joan. iii, 17. — ⁶ Matth. xiii, 47.

timonium propheticum, quod in sua responsione posuerunt, quod Ecclesiae dictum est: «Non adjiciet ultra per te transire incircumcिसus et immundus¹,» ad hoc tempus pertinere intelligitur, quando Ecclesia retibus comparata est, quibus in mari adhuc positus pisces malos bonis permixtos vel occultos esse confessi sunt? Unde manifestum est non nisi in futuro saeculo post judicium nullum incircumcिसum et immundum per Ecclesiam transiturum. O violentia veritatis, quae suos, non in carne, sed in corde torquet inimicos, ut eam confiteantur inviti?

XII. Ecce manifestatum est quod dicebatur a nobis, distinguenda esse tempora Ecclesiae: non eam nunc esse talem, qualis post resurrectionem futura est: nunc malos habere permixtos, tunc omnino non habituram: ad illam ejus puritatem, non ad hujus temporis permixtionem illa divina testimonia pertinere, quibus eam Deus praedixit ab omni malorum permixtione penitus alienam. Ecce etiam ipsi veritate evangelica non aliud coacti sunt confiteri, qui malos occultos nunc ei permixtos esse dixerunt. Ecce nunc transit per illam, licet occultus, immundus: non est ergo tempus quod praedictum est, dicente Propheta: «Non adjiciet ultra per te transire incircumcिसus et immundus²: » nunc ergo transeunt vel occulti. Nam et hoc ipsum quod ait: «Non adjiciet ultra,» ostendit eos prius solere transire, sed ultra non transituros. Et a nobis invidiose requirebant, quomodo potuerit in Ecclesia Christi diabolus seminare zizania, cum ipsi faterentur in Ecclesia malos saltem occultos esse permixtos, nec vellent attendere a diabolo utique seminatos.

XIII. Hoc ipsum etiam quod sibi acutum invenisse videbantur, contra se potius proferebant. Si enim Dominus propterea retibus bonos et malos pisces pariter con-

¹ Isaï. lvi, 1. — ² Ibid.

gregantibus Ecclesiam comparavit; quia malos in Ecclesia non manifestos, sed latentes intelligi voluit, quos ita nesciunt sacerdotes, quemadmodum sub fluctibus quid ceperint retia nesciunt piscatores: propterea ergo et area comparata est, ut etiam manifesti mali bonis in ea permixti prænuntiarentur futuri. Neque enim palea quæ in area est permixta frumentis, etiam ipsa sub fluctibus latet, quæ sic omnium oculis est conspicua, ut potius occulta sint in ea frumenta, cum sit ipsa manifesta. De hac autem area similitudine, quia et ipsam inter cæteras ex Evangelio posueramus, nihil in litteris suis contra nos scribere potuerunt, nisi Jeremiam prophetam dixisse: « Quid paleis ad triticum¹? » Quod ideo dixit, quia similia non sunt, non quia permixta esse non possunt; quia in horreo non simul erunt, non quia in area pariter non trituantur. Quanquam Jeremias cum hoc diceret, non agebat de populo Dei, sed de somniis hominum et visionibus Prophetarum: quia hæc duo nulla similitudine comparanda sunt, sicut plenitudini tritici inanitas paleæ non potest comparari.

XIV. Tentaverunt sane episcopi vestri negare scriptum in Evangelio, quod area sit Ecclesia comparata: sed mox Evangelicorum verborum commemoratione convicti ad id se converterunt, ut etiam ibi dicerent occultos malos significatos, non manifestos, de quibus scriptum est: « Veniet ferens ventilabrum in manu sua, et » mundabit aream suam; frumenta recondet in horreo, » paleas autem comburet igni inextinguibili². » Vos itaque judicate, aperite oculos, aures intendite veritati: si propterea, sicut ipsi dixerunt, Dominus Ecclesiam retibus comparavit, quia non manifestos, sed latentes in ea malos intelligi voluit, quos ita non vident sacerdotes,

¹ Jerem. xxiii, 28. — ² Matth. iii, 12.

quemadmodum pisces intra retia sub fluctibus non vident piscatores: numquid et area sub aqua vel sub terra tritatur? aut certe nocturnis horis, non in sole conteritur, aut in ea rusticus cæcus operatur? Quanto ergo melius se ipsos corrigunt, quam Evangelia sancta pervertunt, et ad vanum suæ mentis errorem eloquia Dominica detorquere conantur. Aut enim et illa piscium similitudo non propter occultos, sed tantum propter mixtos in Ecclesia malos a Domino posita est: aut certe singulis rebus propriæ similitudines datæ sunt, de piscibus propter occultos, de area propter manifestos malos; quod sicut illi ante littus, sic isti ante ventilabrum bonis in Ecclesia misceantur. Ipsi enim nos admonent, ut in area paleam manifestos in Ecclesia malos intelligamus, qui pisces reprobos intra natantia retia propter occultos malos intelligi volunt, quia sicut illos nesciunt piscatores, sic istos nesciunt sacerdotes. Cur enim non dicamus: Sic ergo et palea manifesti sunt mali, quia in aperto eam vident trituratores? Sed sicut illi non possunt ante littoris exitum separi, sic nec illa potest ante finem debitum ventilari. Custodit autem Deus innocentiam sanctorum et fidelium suorum, sicut piscium bonorum, sicut pinguium frumentorum, ut intra ista retia non eis noceant permixta genera reprobanda, et in ista area non eis noceat permixta palea ventilanda: quia sicut ipsi dixerunt, relegerunt, subscripserunt: « Nec causæ causa, nec personæ poterit præjudicare persona. »

XV. Hæc verba se negarent forte dixisse, nisi sua possent subscriptione convinci. Ecce quam diligenter actum est pro salute vestra, ut verbis nostris subscriberemus: quod fieri omnino volebant, et ut facerent tandem aliquando pudore compulsi sunt. Nam extant verba eorum, ubi hoc facere recusarunt: et rursus alia verba, ubi hoc